

O Žalmu 118

Milovaní!

Úvod

Svatý Ambrož měl ve zvyku, že čerstvě pokřtěným během velikonoční doby o poledních bohoslužbách vykládal význam svatých obřadů. Tím je chtěl uvést do Kristova tajemství. Konal, cizí slovem, mystagogii. Když byl u konce, začal jim vykládat 118. žalm. Nejdelší ze všech 150. Úchvatné rozjímání nad Božím Zákonem a životem podle přikázání. „*Blaze těm, jejichž cesta je bezúhonná, kteří krácejí v zákoně Hospodinově.*“ zahajuje vzorový první verš.

Ambrož nenechává bez povšimnutí neobvyklou skladbu tohoto žalmu: Jedná se o 22 dílců, což odpovídá počtu písmen v hebrejské abecedě, vždy o osmi verších. To není náhodou. Kristus je „*alfa i omega*“, završení dějin, on nás ve křtu uvedl do nikdy nekončícího, osmého dne. On je tím slunečním kotoučem v plné polední síle. Také křesťan, na rozdíl od židů, žije „*podle poledne*“. (Ambrož jistě ví, že dvanáctá hodina je také obdobím únavy, zkoušek a palčivých pokušení, ale tento prvek tolik nezdůrazňuje.)

Výklad

Uvedený žalm podle něj opěvuje láskyplný vztah Krista ženicha k nevěstě Církvi. Do svých kázání navíc mistrně vetkává odkazy na *Píseň písní*. Kristus zve svou nevěstu církev i každou jednotlivou duši, aby s ním ulehla na manželské „*zastíněné lůžko*“ (*adclinatio opaca*), jímž je kříž. Tam naplňuje svůj příslib a dává jí pít ze svého kalicha (Mt 20,23).

Ambrož je unesen spanilostí církve (*niger sed pulchra*). Jeho projev přetéká básnickými obraty, vždyť mluví o božském ženichovi, a dává přítomným okoušet slastnou vůni víry.

Obracel se ke všem posluchačům. Každý si našel dost podnětů k duchovnímu růstu či prohloubení. Jinak rozuměli biskupovým kázáním právě pokřtění, jinak katechumeni či nekřesťané, kteří si je přišli vyslechnout. Umně napovídal, ale nikdy nedořekl. „*Tacendo plus praedicat.*“ Přesně to vyjadřuje *disciplina arcani*¹¹.

Ambrož dokáže zahlédnout Krista ve všem. Vždy spojuje život mravní a mystický.

Ode dne svého křestního obmytí patříme Kristu, ale chceme mu náležet čím dál vědoměji. Novokřtěnec je dosud „*obětí beztvarou*“ a pozvolna spěje k „*oběti schopné porozumění*“. Právě z tohoto důvodu Ambrož čerstvě pokřtěným zapovídal přinášet

k oltáři obětní dary. Nejprve se musí osvědčit a bytostně pochopit význam tohoto svatého úkonu.

Způsob křesťanova života je eucharistický. Kalich Pánovy krve vede věřící ke stavu „*střízlivého opojení*“, v němž ho už nelákají světské žádosti. Jedině Eucharistie pomáhá Ambrožovým posluchačům unést strážně tehdejší bouřlivé doby. Při svátostné hostině se nepředkládá věřícím duchovní pokrm, ale sám Pán jí u své nevěsty církve. Eucharistie je podle Ambrože také svátostí odpouštějící hříchy, což zachycuje všeobecné přesvědčení církve o povaze tohoto velikého tajemství.

Shrnutí

Křesťanovo dobré chování je pro Ambrože tajemstvím. Mluví-li o Božích přikázáních, neuvádí do ledové „morálky“, ale do „života s Kristem“.

Mnoho prostoru věnuje *planus atque suavissimus doctor* Kristově pokoře. Ve světle hymnu z *Listu Filipánům* (kap. 2) lze tvrdit, že právě skrze ni jsme spaseni, není to pokorou naší. Kdyby se Kristus Bůh nebyl snížil, nemohli bychom jej ani my lidé následovat. Vede k tomu, aby věřící pochopil, že lze vejít do Kristova tajemství za jakýchkoli podmínek. *Být solí a kvasem; být ve světě, ale nikoli ze světa.*

^[1] K *disciplině arcani* také D. Vopřada, *Disciplina arcani* ve výkladu 118. žalmu sv. Ambrože in *Antické křesťanství: liturgie, rétorika, antropologie*, ed. V. Hušek – P. Kitzler – J. Plátová, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2009, 35-52.